

Lo somni, d'ençà de la publicació de la seva primera edició, feta a París l'any 1889, va ser considerat una obra cabdal de la literatura catalana, perfectament equiparable a la resta de literatures de caire humanista que sorgien en l'Europa de les acaballes del segle XIV. El seu autor, Bernat Metge, esdevingué un clàssic en el terreny de la literatura i un model lingüístic a estudiar i a tenir en consideració en l'àmbit de la llengua culta, que lentament s'anava recuperant. El fet que Francesc Cambó escollís el seu nom per a batejar una col·lecció de clàssics grecs i llatins de la qualitat i magnitud de la Fundació Bernat Metge, o que Josep M. de Casacuberta escollís *Lo somni* per a inaugurar la prestigiosa col·lecció de «Els nostres clàssics», o els estudis lingüístics que li dedicà Alfons Par, ratificarien el prestigi i la posició privilegiada de què gaudia Bernat Metge en quant humanista refinat, intel·lectual avançat i innovador i escriptor seriós i irònic alhora, és a dir, modèlic.

A partir de l'edició crítica de les obres de Bernat Metge, a cura de Martí de Riquer l'any 1959, s'inicià un procés d'inflexió en la valoració de l'autor que, a través de les aportacions de diversos estudiosos, s'ha projectat pràcticament fins als nostres dies. La seva faceta d'humanista, d'intel·lectual coherent i rigorós i d'escriptor destacat s'hauria vist enterbolida per un presumpte ús de les seves habilitats literàries al servei de l'autojustificació del seu comportament aprofitat i corrupte en el món dels afers polítics. Aquesta revisió crítica de Metge ha comportat que, amb el pas dels anys i dels estudis, el nostre clàssic hagi estat despulat del títol d'autor humanista i que, a més –sempre segons Cingolani–, hagi «deixat de ser un escriptor de talla europea i [s'hagi] vist reduït a una

Lo somni

Bernat Metge, *Lo somni*,
Edició crítica de Stefano M. Cingolani,
Editorial Barcino, Barcelona 2006.

dimensió estrictament local i de difícil caracterització, com un fenomen excepcional i de col·locació incerta en la historiografia literària».

L'edició crítica de Stefano M. Cingolani –magníficament editada per Barcino– consta d'un Prefaci, on l'autor repassa l'evolució dels estudis sobre l'obra de Metge i l'estat en què es troben; d'una Introducció, dividida en sis apartats, molt suggestius i enriquidors: Vida, Obres, Fonts i cultura, La conjuntura històrica, Lectura i *Stemma codicum* i criteris d'edició; de l'edició anotada de *Lo somni*; d'un Apèndix on s'aporten els fragments del *Cronicó de Mascaró* que interessen per al coneixement de l'època i de la interpretació de *Lo somni*; d'una Bibliografia; d'un Índex d'autors i d'obres; i d'un Glossari.

Stefano M. Cingolani, amb un estudi extens, rigorós i ben documentat (aporta

trenta-nou fonts a les divuit existents fins ara), considera justificat que es privi del títol d'humanista Bernat Metge, però –després d'un recorregut per l'escàndol que va sacsejar el nostre país l'any 1396, el qual coincidí amb la mort de Joan I– rebutja que es consideri *Lo somni* com una obra autojustificativa de l'autor. «La meua convicció es reforça –afegeix Cingolani– si pensem que, quan el rei Martí va rebre el manuscrit del diàleg, pel maig de 1399, tot l'afer del procés estava ja totalment aclarit i acabat.»

Si la tesi de Cingolani és certa –i de sòlida prou que ho sembla–, caldrà deixar de banda la lectura esquemàtica, reduccionista i totalment supeditada als afers polítics que derivava de les tesis de Riquer per a «recuperar i valorar l'actitud literària de Metge, que vol fer literatura d'altíssima qualitat i no pas un pamflet ni un ambigu *mea culpa*». És a dir, una literatura que hauria de restituir el nostre autor a la fama i projecció europea que li corresponen. Perquè, com diu Cingolani, «si la cultura catalana laica ha produït en l'Edat Mitjana un intel·lectual i un escriptor d'autèntica talla europea, aquest va ser justament Bernat Metge».

En definitiva, es tractaria de recuperar una idea riqueriana de base literària que, paradoxalment, reblaria la tesi de Cingolani: «Una gran cohesió caracteritza l'obra de Bernat Metge. Sembla com si totes les seves produccions anteriors a *Lo somni* siguin una successió d'assajos que preparen la seva obra cabdal.» Això és el que deia M. de Riquer l'any 1934, abans de la guerra, en un breu estudi elaborat a partir dels textos de Metge¹. I és que els textos, més enllà dels contextos, sempre són textos. Una lliçó que la gent de lletres hauria de tenir sempre ben present. ♦

MARCEL FITÉ

1. *L'humanisme català*, M. de Riquer, ed. Barcino, Barcelona, 1934 (pp. 45-46).

